

حوزه عالی‌ترتیبی دولتی و وزارت

ضیافت خلیل

ویژه‌نامه ماه مبارک رمضان | اسفند ۱۴۰۲

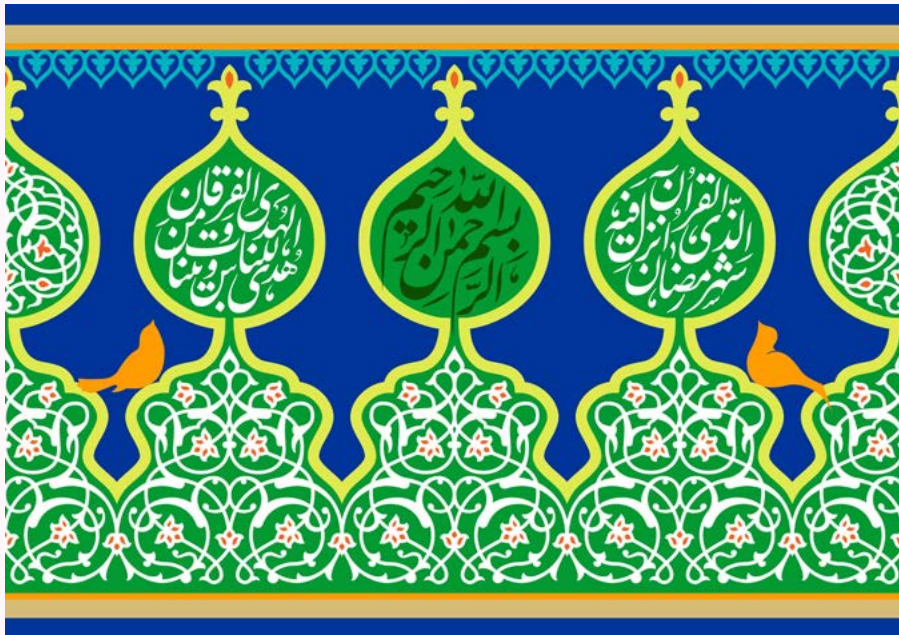
معاونت فرهنگی
مدیریت آموزشی و فرهنگی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

- ۴..... آداب اولیه روزه
- ۵..... ماه رمضان، ماه پیروزی بر هوس ها
- ۶..... ریزه سفره شب قدر این است که کسی نسوزد
- ۷..... ماه رمضان ماه آزادی از قفس گناهان
- ۸..... دهان روزه دار خوشبوتر از مشک
- ۹..... ورع برترین عمل در ماه مبارک رمضان
- ۱۰..... روزه سدی در برابر آتش درونی
- ۱۰..... زائران سحر
- ۱۱..... سداد گفتاری و رفتاری
- ۱۲..... ببینید خواست خدا چیست؟
- ۱۲..... چشمم روشن
- ۱۳..... نقش تهجد در فهم معارف
- ۱۴..... باز ماه رمضان آمد و بر بام فلک

ماه رمضان، ماه نزول آیه های سبحانی و ارتباط ملک و ملکوت در نزدیک ترین افق برای عروج بندگان مخلص و روزه داران به درگاه الهی است. ماه رمضان، بهار سالکان الی الله و آغاز شکوفایی غنچه های عشق و معرفت در بوستان معرفت است.

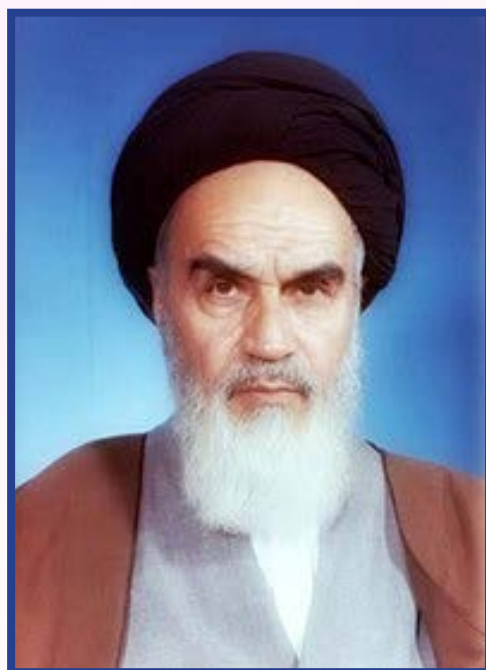
به مناسبت حلول ماه مبارک رمضان، مطالبی تقدیم می‌گردد.

آداب اولیه روزه

امام خمینی رضوا علیه :

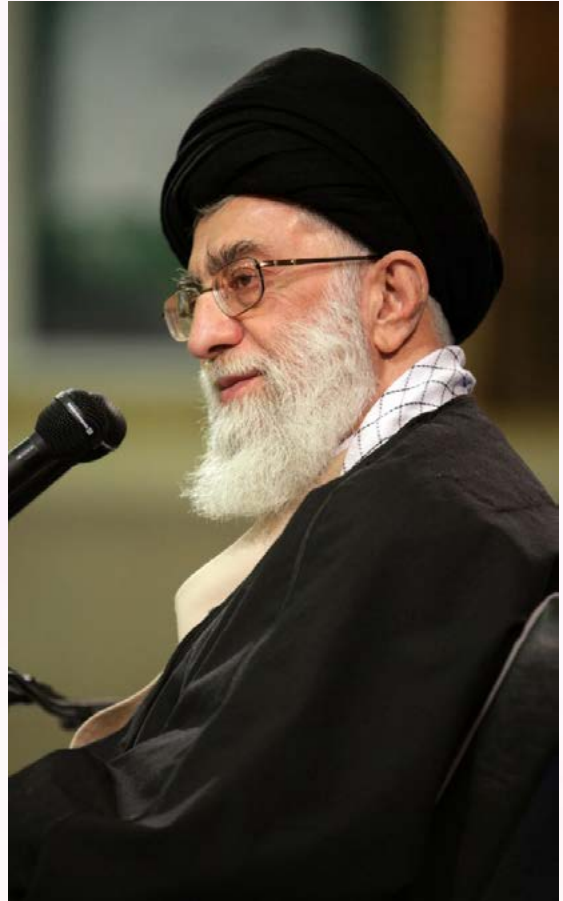
«شما در این ماه شریف به ضیافت حق تعالی دعوت شده اید، **دعیتم فیه الی ضیافه الله**، خود را برای مهمانی باشکوه حضرت حق آماده سازید. لااقل به آداب صوری و ظاهری روزه پایبند باشید... معنای روزه فقط خودداری و امساک از خوردن و آشامیدن نمی‌باشد، از معاصی هم باید خودداری کرد. این از آداب اولیه روزه می‌باشد که برای مبتدی‌هاست... شما اقلاً به آداب اولیه روزه عمل نمایید، و همانطور که شکم را از خوردن و آشامیدن نگه می‌دارید، چشم و گوش و زبان را هم از معاصی باز دارید.»

جهاد اکبر، ص ۲۵

ماه رمضان، ماه پیروزی بر هوس‌ها

ماه رمضان ظرف مساعدی برای رشد و نمو ماست؛ مثل بهار می‌ماند؛ همچنانی که هرکدام از فصول سال، برای تحرکات عالم طبیعت، يك اقتضای طبیعی دارند، همین‌طور فصولی از سال، مقطع‌هایی از روزها و شب‌ها و هفته‌ها و ماه‌ها، يك اقتضائاتی برای رشد و نمو و تحرك معنوی و باطنی انسان‌ها و تعالی آن‌ها دارند. شب جمعه يك خصوصیتی دارد؛ روز جمعه يك خصوصیتی دارد. ... شب نیمه‌ی شعبان و اوقاتی که بخصوص از طرف شرع مقدس معین شده است؛ ... انتخاب این روزها تصادفی نیست، که حالا ماه رمضان از لحاظ طبیعت و تأثیر با ماه رجب یا ماه ذی‌قعدة یکسان باشد؛ نه، يك خصوصیتی دارد؛ از این استفاده کنید.

در يك روایتی هست که نبی مکرم اسلام در آستانه‌ی ماه رمضان خطاب به مردم فرمودند: **«سبحان الله! ما ذا تستقبلون و ما ذا یستقبلکم»**؛ شما به استقبال چه دارید می‌روید! و چه به استقبال شما دارد می‌آید! این همان تجلیل ماه رمضان است. چشم حقیقت بین و باطن نگر نبی مکرم برکات ماه رمضان را می‌بیند. يك درس این است که اراده‌ی انسان خداجو می‌تواند بر همه‌ی خواهش‌ها و هوس‌ها و لذات مادی که نفس انسان را به آن فرامی‌خواند، غلبه کند. این يك نکته‌ی بسیار مهمی برای ماست. گاهی انسان به خود تلقین می‌کند که من نمی‌توانم بر هوای نفس فائق بیایم. روزه‌ی ماه رمضان به انسان ثابت می‌کند که انسان می‌تواند؛ آن وقتی که اراده بکند، عزم راسخی به کار ببندد، می‌تواند بر هوس‌ها فائق بیاید و پیروز شود.

مقام معظم رهبری، خطبه‌های نماز عید سعید فطر، اول شوال ۱۴۲۹، (۱۰/۰۷/۱۳۸۷)

ریزه سفره شب قدر این است که کسی نسوزد

در شب قدر، سخن از «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ است» که انسان یک شبه ره هشتاد ساله می‌رود، این راه دشوار نیست. اگر دشوار بود ما را امر نمی‌کردند، دعوت نمی‌کردند. دشواری مال کسی است که کوله بار خود را بر دوش دارد. اگر بار خودبینی را به زمین بگذارد، سبک می‌شود. وقتی سبک شد، پروازش آسان است! این پرکشیدن با سنگین بال و سنگین بار بودن ممکن نیست. اگر قرآن به سر می‌گذاریم، هدف تنها این نباشد که خدا گناهان ما را بیامرزد، ما را به جهنم نبرد، ما را به بهشت ببرد. اینها ریخت و پاش سفره شب قدر است. وقتی یک دوستی سفره ای پهن می‌کند، مائده الهی و مآدبه الهی می‌چیند، مهمان‌های خود را به بهترین وجه پذیرایی می‌کند. وقتی مهمان‌ها برخاستند، سفره برچیده می‌شود، آن ریزه‌های سفره را می‌ریزند؛ مرغ‌ها آن ریزه‌های سفره را می‌چینند.

ریزه سفره شب قدر این است که کسی نسوزد، به جهنم نرود. اینها شب قدر نیست. شب قدر آن است که انسان طیار گونه دست هزارها نفر را بگیرد و به بهشت ببرد. در دنیا رفتار او، گفتار او، سیرت او، سریرت او، سنّت او آموزنده باشد. هزارها نفر را زنده کند و در آخرت هم هزارها نفر را به همراه خود به بهشت ببرد.

بخشی از سخنرانی حضرت آیت الله العظمی جواد آملی در مراسم احیای شب نوزدهم ماه مبارک رمضان

پنجشنبه، ۲۶ تیر ۱۳۹۳

ماه رمضان ماه آزادی از قفس گناهان

بزرگان ما گفته‌اند: گرچه روزه گرفتن سخت و دشوار است، ولی لذت شنیدن این ندای خداوند که می‌فرماید «**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ**» خستگی روزه را از انسان می‌گیرد؛ با شنیدن این ندا عبادت برای ما سهل و روان می‌گردد. رسول خدا در آخرین جمعه ماه شعبان خطبهای ایراد فرمود که: مردم! شما آزاد نیستید؛ در قفس هستید و نمیدانید که در قفس هستید. گناهانتان شما را در قفس زندانی کرده است. در ماه مبارک رمضان با استغفار، خود را آزاد کنید. ماه رمضان، ماه آزاد شدن است؛ هر روز که می‌گذرد، یک بند از بندهایی که با دست خود تنیده ایم، باید بگسلد تا آزاد شویم. بهترین راه برای آزاد شدن پی بردن به حکمت روزه است.

دهان روزه دار خوشبوتر از مشک

در روایات دهن روزه دار را عطر آگین معرفی می‌کند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: اوحی الله عزّو جلّ الی موسی علیه السلام ما یمنعک من مناجاتی: فقال: یا ربّ احبّک عن المناجاة لخلوف فم الصائم فاوحی الله عزّو جلّ الیه: یا موسی لخلوف فم الصائم اطیب عندی من ریح المسک! خدای سبحان به موسی کلیم وحی کرد و فرمود: چه چیزی تو را از مناجات با من باز می‌دارد، موسی کلیم فرمود: به دلیل بوی دهن روزه دار مناجات را به تأخیر انداختم، خدای سبحان به وی وحی کرد و فرمود: بوی دهن روزه دار برای من از بوی عطر مشک عطر آگین تر است.

۱. اصول کافی، ج ۴، ص ۶۴ - ۶۵.

ورع برترین عمل در ماه مبارک رمضان

ابتدا باید معنای «ورع» روشن شود تا ببینیم چرا افضل اعمال در ماه مبارک رمضان ورع است.

امام صادق علیه السلام در مورد معنای ورع فرموده اند: **الورع، الوقوف عند الشبهة** ^(۱)؛ ورع آن است که انسان در برخورد با شبهه توقف کند، اگر شبهه حرام است یعنی احتمال می‌دهد انجام فعلی حرام باشد، آن را ترك کند و اگر احتمال واجب بودن می‌دهد انجام دهد.

فضیل بن عیاض می‌گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام سؤال نمودم که ورع و پارسائی چیست؟ فرمود: چیزی است که انسان را از محرمات خداوند باز داشته و او را از شبهات دور گرداند ^(۲)

علامه طباطبایی صاحب تفسیر گرانمایه المیزان نیز می‌گوید: ورع به معنای پرهیز از حرام‌های خدا و اجتناب از ارتکاب مناهیی [گناهانی] است که آدمی را به عذاب خدا می‌کشاند. ^(۳)

برای رسیدن به ورع، انسان پیوسته باید از نفس خویش حساب کشی کند از نفس خود نسبت به عملکردهایش توضیح بخواهد. چنان که امام صادق علیه السلام برای ورع یازده اصل و پایه ذکر کرده، اولین آن محاسبه نفس است. **«أَصْلُ الْوَرَعِ دَوَامُ مُحَاسَبَةِ النَّفْسِ»** ^(۴).

اگر کسی بخواهد متصف به صفت ورع شود، نه تنها لازم است که ترك محرمات و عمل به واجبات کند، بلکه از اعمال و اموری که موجبات خلاف و مقدمات عصیان را فراهم می‌سازد، دوری گزیند.

با توجه به معنای ورع و فلسفه یا هدفی که خداوند از قرار دادن ماه مبارک به عنوان ضیافه الله دارد روشن می‌شود که بار یافتن به مقام قرب ربوبی بدون ورع که همان دوری از گناه و شبهات است، تحقق نمی‌یابد.

۱. مستدرک الوسائل، محدث نوری، ج ۱۷، ص ۳۲۴، مؤسسه آل البيت، قم ۱۴۰۸ ش

۲. انوار العرفان فی تفسیر القرآن، ابو الفضل داور پناه، ج ۱۲، ص ۲۵۷، ناشر انتشارات صدر، تهران، ۱۳۷۵ ش

۳. المیزان، علامه طباطبایی، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، ج ۱۴، ص ۲۵، ناشر دفتر انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴ ش.

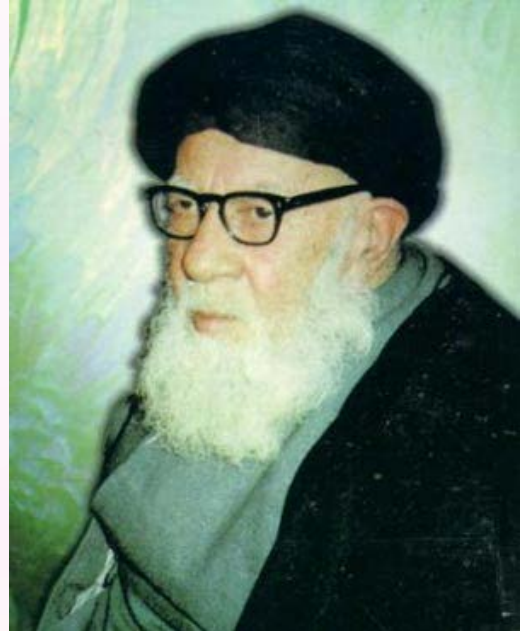
۴. مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۷۱.

روزه سدی در برابر آتش درونی

آیت الله بهاء‌الدینی:

بشر یک جهت ناری (آتش) دارد که سرتا سر کرده زمین از آن در آتش است... روزه مثل سدی است در برابر آن آتش درونی (هوای نفس) و مانع از این است که آن آتش به خارج سرایت کند (انسان مرتکب گناه شود) مخصوصاً صومی که زبان و چشم و قلبش هم صائم باشد، چنین صومی سازنده است.

نزدبان آسمان، اکبر اسدی، ص ۷۴.

زائران سحر

استاد فاطمی نیا:

در پیاله هر کس هرچه [بناست] بریزند در ساعات سحر می‌ریزند. کسی که در تاریکی شب برای مناجات با محبوب ازلی و خواندن نماز شب بیدار می‌شود، زائر خداوند است. در حدیث داریم که خداوند می‌فرماید:

مَرْحَبًا بِعِبَادِي وَ زُؤَارِي.

آفرین بر بندگان و زائران من. خوش آمدی، تو زائر منی!

نکته‌ها از گفته‌ها، دفتر اول، ص ۱۲۵.

سداد گفتاری و رفتاری

آیت الله محمدی ری شهری:

«اهل السداد» کسانی‌اند که در برابر وسوسه‌های نفس و شیاطین جن و انس نفوذناپذیر هستند، زیرا جان خویش را مزین به لباس تقوا کرده‌اند و از این رو، از راه درست و صحیح زندگی منحرف نمی‌شوند.

از آیاتی که سفارش به گفتن قول سدید کرده‌اند آیه شریفه **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا** است. خداوند سبحان در این آیه، نخست سفارش به تقوا نموده و مهم‌ترین مصداق آن را قول سدید دانسته است، و این نشان می‌دهد که تقوای زبانی و اهل سداد گفتاری بودن، نقش مهمی در زندگی انسان دارد.

نکته قابل توجه در باره سداد گفتاری این است که گفتار، مخصوص زبان نیست، بلکه دست نیز زبان دارد و آن نوشته است. در روایتی از امیر مؤمنان علیه السلام چنین نقل شده است: خط، زبان دست است.

بر این اساس، نرم افزارهای اطلاع‌رسانی جدید که امروزه در فضای مجازی مرسوم شده نیز از مصادیق گفتار است که باید به صورت سدید به کار گرفته شوند. برخی از مشکلات جامعه و اختلافات موجود، ریشه در همین فضای مجازی و زبان نوشتاری دارد که اگر کنترل شود رفتار ما نیز به دنبال آن اصلاح می‌گردد.

<https://hadith.net/post/69326718/>

ببینید خواست خدا چیست؟

آیت الله احمدی میانجی:

گاهی عبادت هوی و هوس می شود و این طاعت و عبادت نیست؛ ظاهرش عبادت است، اما خواست خدا نیست. خیلی وقت ها شیطان انسان را با یک عملی، از عمل مهم تر باز می دارد. در زمان جنگ، یک عده دلشان خوش بود که دعای کمیل می خوانند، اما جبهه نمی رفتند.

به سوی نور، دفتر دوم، ص ۲۲۱.

چشم روشن

آیت الله احمدی میانجی: حضرت امیر علیه السلام در نامه ای که به عثمان بن حنیف دارد می فرماید: «قَرَّتْ إِذَا عَيْنُهُ إِذَا افْتَدَى بَعْدَ السِّنِينَ الْمُتَطَوَّلَةِ بِالْبَهِيمَةِ الْهَامِلَةِ» من اگر توجه ام فقط به شکم باشد و سیر بخوابم (من اینطوری ترجمه می کنم) «قرت اذا عینه» یعنی چشم روشن! بعد از این همه سال های متوالی، تازه مثل یک گوسفند شدم، مثل یک گاو شدم. اگر انسان فقط به دنبال لذایذ مادی باشد همین است. ما با یک گاو و گوسفند، چه فرقی داریم؟ می خوریم، سیر می شویم، می خوابیم، پا می شویم، دوباره می خوریم و می خوابیم، آن ها (حیوانات) هم همین کار را می کنند.

به سوی نور، دفتر اول، ص ۵۶.

نقش تهجد در فهم معارف

استاد سید محمدمهدی میرباقری: «اگر طلبه بخواهد معارف را بفهمد باید اهل تهجد باشد. واقعاً این‌گونه است که اگر انسان اهل تهجد و انس (و اضافه کنید:) اهل "توسل" نشد، فهمش مستقیم نمی‌شود.

یکی از کلیدهای فهم معارف این است که انسان وقتی رو به کلام معصوم می‌آورد همه چیز را پشت سر بیندازد و با همه وجود، خودش را به معصوم بسپارد و بخواهد با ایشان سیر کند. این ادبی است که اثر زیادی در فهم دارد.

انسان، هم باید معتقد باشد که این کلام دارای بطونی است، و هم بداند این‌گونه نیست که من به خودی خود می‌توانم استنباط کنم! هرچه هم تلاش کنید، اصل کار از آن طرف است! آقایی می‌گفت من چهل شب به جمکران رفتم که بتوانم آقا را زیارت کنم ولی این‌گونه نشد! استاد بزرگواری می‌فرمود اگر چهل سال هم بروید ممکن است که زیارت محقق نشود، چون یک طرف کار، در دست معصوم است و همه چیز در دست تو نیست. ما که نمی‌توانیم برای معصوم، قاعده درست کنیم!

در کلمات معصوم هم انسان باید بداند که کلام، کلام معصوم است و کار دست آنهاست و به اندازه‌ای که آنها بخواهند، نقش و فهم می‌دهند. اما ما باید کار و تلاش خودمان را انجام دهیم.

باز ماه رمضان آمد و بر بام فلک

آنکه زاغیاری برد شکوه بر یار کجاست
 می‌زند بانگ منادی که گنه کار کجاست
 تا که معلوم شود طالب دیدار کجاست
 تا نگوئی که در رحمت دادار کجاست
 سوز دل ساز بود دیده بیدار کجاست
 تا نگویند که آن وعده ایثار کجاست
 در و دیوار زند داد خریدار کجاست
 گوید ای سوته دلان عاشق دلدار کجاست
 آنکه با توبه ستاند سپر نار کجاست

آنکه از فرط گنه ناله کند زار کجاست؟
 باز ماه رمضان آمد و بر بام فلک
 سفره رنگین و خدا چشم به راه من و توست
 بار عام است خدا را به ضیافت بشتاب
 مرغ شب نیمه شب دیده به ره می‌گوید
 ماه رحمت بود ای ابر خطا پوش ببار
 حق به کان کرمش طرفه متاعی دارد
 آن خدائی که رحیم است و کریم است و غفور
 من ژولیده به آوای جلی می‌گویم

ژولیده نیشابوری